

**Memòria de gestió
del Parc Natural
de Penyagolosa
2015**

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Introducció:

1.1 Descripció general del Parc Natural de Penyagolosa

El Parc Natural de Penyagolosa, localitzat entre els termes municipals de Vistabella del Maestrat, Xodos i Villahermosa del Río, representa una fita geogràfica de primer orde i un referent cultural molt arrelat en la tradició valenciana. Amb les seues 1.094,45 ha., comprèn el Forest d'Utilitat Pública de Sant Joan de Penyagolosa i el seu pic més elevat (1814 m. d'altitud) és considerat el sostre de la Comunitat Valenciana per excel·lència, només superat per l'Alt de les Barraques (Cerro Calderón).

En els últims contraforts del Sistema Ibèric i la Serralada Costero-Catalana, el massís de Penyagolosa forma part d'un encreuament d'ambients geològics, biològics, culturals i socials. Esta terra de transició entre els pobles d'interior i els pobles pròxims a la costa impregna el caràcter dels seus pobladors, acostumats als rigors del clima.

Penyagolosa és el pic senyera per als valencians i també un referent per a l'excursionisme. Les seues cimes, llomes, turons, sendes i inclús penya-segats han format part de les vides de diverses generacions de muntanyencs.

Este espai natural compta amb diferents figures de protecció; va ser declarat Parc Natural a l'abril de 2006, es va designar com a Zona d'Especial protecció per a les aus (Z.E.P.A.) al maig de 2000 i va ser proposat pel Govern Valencià com a Lloc d'Importància Comunitària (L.I.C.) en juliol de 2001.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Es tracta d'un Parc amb una riquesa faunística i botànica excepcional, destacant les grans rapinyaires com l'àguila reial i la presència de gat salvatge, cabra salvatge i cabirol. A destacar és la presència de roure valencià, teix i interessants formacions de roure reboll.

L'Ordre de 16 de novembre de 1998, de la Conselleria de Medi Ambient, va declarar el Barranc de la Pegunta microreserva vegetal, per a afavorir la conservació d'una zona de menys de 20 ha., en la qual conviuen espècies botàniques rares, endèmiques o amenaçades com el lliri de neu (*Galanthus nivalis*), el llellós de bosc (*Hieracium valentinum*), el grèvol (*Ilex aquifolium*) i el teix (*Taxus baccata*).

Hi ha multitud de vestigis dels pobles que van habitar i van passar per Penyagolosa; així en la contornada del Parc es localitzen assentaments íbers, restes de calçades romanes, etc.

Menció a part constituïx l'ermitori de Sant Joan de Penyagolosa. Va ser un antic convent de cenobites i està integrat per un conjunt arquitectònic d'estil neoclàssic del segle XVII, construït sobre unes ruïnes anteriors. Tots els anys se celebren esdeveniments amb centre en el santuari, el més conegut dels quals és l'antiga romeria dels "Pelegrins de les Useres". Altres pelegrinatges dels pobles que rodegen el massís són les de Vistabella del Maestrat, Culla, Xodos i Puertomingalvo.

No menys important és el patrimoni construït vinculat al medi rural tradicional, centrat en els "masos" i edificacions relacionades (pallars, eres, corrals, etc.) el conjunt dels quals posseïx un gran valor històric i cultural. Construccions de pedra seca com a murs i casetes formen part del paisatge habitual d'este espai natural i dels seus voltants.

1.2

. Normativa

Llei 11/1994, de 27 de desembre, de la Generalitat Valenciana, d'Espais Naturals Protegits de la Comunitat Valenciana.

Oferix, amb la figura de protecció denominada Parc Natural, una via jurídica idònia per a mantenir la protecció dels valors mediambientals de l'espai natural. Esta llei, estableix en l'article 31 la necessitat d'elaborar un pla d'ordenació dels recursos naturals amb anterioritat a la declaració d'un Parc Natural.

Decret 49/2006, de 7 d'abril, del Consell de la Generalitat, pel qual s'aprova el Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals del massís de Penyagolosa.

Este decret constituïx la norma d'ordenació del Parc Natural i estableix com a objectius els següents:

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

- L'ordenació, la conservació, la regeneració si és el cas, la millora i l'ús sostenible dels recursos naturals i culturals del massís de Penyagolosa.
- L'execució d'una estratègia de desenrotllament sostenible econòmic i social per al massís de Penyagolosa, basada en la conservació i l'ús racional dels dits recursos naturals i tenint en compte que l'actual paisatge forestal de la zona és, en bona part, el resultat de la intensa gestió forestal desenrotllada en la mateixa durant segles.
- El foment de la col·laboració i el suport mutu entre els organismes de l'Administració local de la zona i els distints agents socials i econòmics implicats en el pla. Tot això conforme amb les competències i atribucions de les dites entitats locals i atenent als legítims drets i interessos dels titulars privats dels terrenys, els recursos i les activitats econòmiques.

Extensió: 26.497,7ha.

Municipis: Vistabella del Maestrat, Xodos, Villahermosa del Río, Castillo de Villamalefa i Lluçena.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Decret 50/2006 de 7 d'abril, del Consell de la Generalitat Valenciana de declaració del P.N. De Penyagolosa.

Este decret constituïx la norma fundacional del Parc Natural i estableix com a objectius els següents:

- L'objecte i la finalitat de la declaració del Parc Natural de Penyagolosa.
- L'àmbit territorial.
- El règim de protecció i gestió. L'elaboració i tramitació del Pla Rector d'Ús i Gestió del Parc Natural de Penyagolosa.
- La naturalesa i composició de la Junta Rectora del Parc Natural de Penyagolosa.
- Les funcions del director-conservador del Parc natural.
- El finançament i règim d'infraccions.

Extensió: 1.094,45 ha

Municipis: Vistabella del Maestrat, Xodos i Villahermosa del Río.

1.4. Figures de protecció

Parc Natural:

La Generalitat Valenciana, en exercici de les seues competències en matèria de medi ambient, segons l'article 31.10 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, va promulgar la Llei 11/1994, de 27 de desembre, de la Generalitat, d'Espais Naturals Protegits de la Comunitat Valenciana. Dita Llei estableix la figura del Parc Natural com especialment indicada per a la protecció d'espais naturals valuosos de forma compatible amb l'ús sostenible dels recursos naturals en els sectors forestal, ramader, cinegètic, agrícola i de Serveis, així com amb l'exercici d'una important funció social en l'estudi, l'ensenyança i el gaudi ordenat dels valors ambientals i culturals.

La figura de Parc Natural, és també especialment adequada per a la gestió d'aquells espais naturals que, com en el cas de Penyagolosa, es caracteritzen per uns valors ambientals i paisatgístics que s'han configurat històricament en estreta interacció amb l'activitat humana del medi rural.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Per l'elevat interès geològic, biològic, històric i paisatgístic d'este espai natural, el Consell de la Generalitat per mitjà del Decret 50/2006 de 7 d'abril, va declarar el P.N. de Penyagolosa.

Monument Natural:

El Monument Natural del Camí dels Pelegrins de les Useres discorre durant més d'un quilòmetre dins de la delimitació actual del Parc Natural de Penyagolosa i en aproximadament 13.2 quilòmetres dins de l'àmbit d'aplicació del Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals del massís de Penyagolosa.

El Camí dels Pelegrins de les Useres és l'itinerari tradicional del pelegrinatge que li dona nom i se celebra tots els anys l'últim divendres del mes d'abril en una ruta d'aproximadament 35 km. Que té el seu fi en l'Ermitori de Sant Joan de Penyagolosa. Travessa els termes dels municipis de les Useres, Lluçena, Xodos i Vistabella del Maestrat. El Monument Natural està constituït per una àrea d'amortiment d'impactes que consistix en una franja contínua de terreny de 50 metres d'amplària a un i a l'altre costat del camí, mesurats a partir de l'eix central d'este en projecció horitzontal i perpendicular a dit eix.

El camí discorre entre terrenys de cultiu, llentiscars i coscollars, carrascars i pinedes de pi blanc (*Pinus halepensis*) en les seues parts més baixes, mentre que en les més altes predominen les pinedes de pinassa (*Pinus nigra*) i roig (*Pinus sylvestris*) esguitats per rouredes (*Quercus faginea*).

El Decret 40/2007, de 13 d'abril, del Consell, va declarar El Camí dels Pelegrins de les Useres com a Monument Natural.

Lloc d'Interès Comunitari:

Per mitjà de la Directiva 92/43/CEE denominada "Hàbitats", els estats membres es comprometen a preservar els hàbitats d'interès comunitari que, estant reconeguts com a Llocs d'Interès Comunitari (L.I.C.), formen part de la Xarxa Natura 2000. El massís de Penyagolosa va ser proposat com a LIC el 10 de juliol de 2000 amb una superfície de 31.921 ha. Albergant els municipis de Vistabella del Maestrat, Xodos, Lluçena, Castillo de Villamalefa, Villahermosa del Río, Cortes de Arenoso i Zucaina.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Zona d'Espècial Protecció per a les Aus:

Les zones d'Espècial protecció per a les aus (Z.E.P.A.) són espais que formen part de la Xarxa Natura 2000, designats pels estats membres segons la Directiva 92/43/CEE denominada "Habitats" i la Directiva d'Aus Silvestres 79/409/CEE. El massís de Penyagolosa és zona Z.E.P.A. des del 9 de maig de 2000. Engloba als municipis de Castillo de Villamalefa, Cortes de Arenoso, Lluçena, Villahermosa del Río, Vistabella del Maestrat, Xodos i Zucaina i comprèn una extensió de 28.309,95 Ha.

Microreserva de Flora:

L'Ordre de 16 de novembre de 1998, de la Conselleria de medi ambient, va declarar el Barranc de la Pegunta microreserva vegetal, per a afavorir la conservació d'una zona d'11,4 ha, en la qual conviuen espècies botàniques rares, endèmiques o amenaçades com el lliri de neu (*Galanthus nivalis*), el lletsó de bosc (*Hieracium valentinum*), el grèvol (*Ilex Aquifolium*) i el teix (*Taxus baccata*).

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

1.5. Personal del Parc Natural de Penyagolosa

En l'exercici de l'any 2015 el Parc Natural disposava del següent personal adscrit.

Un responsable de dinamització:

Les funcions del responsable de dinamització són les següents:

- a) Assessorament especial al conseller competent en matèria de medi ambient en els mecanismes de gestió de l'espai natural protegit.
- b) Impulsar la coordinació en matèries de l'espai protegit, de les distintes administracions que puguin tindre relació amb els mateixos.
- c) Dinamització de l'espai natural protegit i dels mecanismes de concertació de l'ús públic en els mateixos

Un tècnic responsable de la gestió tècnica de l'espai natural.

Les funcions del tècnic de gestió són:

Adoptar les decisions relatives a la gestió tècnica del Parc Natural que no hagen sigut expressament reservades a altres òrgans, incloses totes aquelles que deriven del PORN del massís de Penyagolosa i aquelles que s'establisquen en el Pla Rector d'Ús i Gestió que es formule per al Parc.

Ostentar la direcció tècnica i la coordinació del personal assignat al Parc Natural, així com de les instal·lacions i equipaments vinculades a la gestió del mateix.

Elaborar les propostes de pressupostos i de programes de gestió de conservació.

Emetre els informes exigits per la legislació o els instruments d'ordenació del Parc.

Emetre els informes que li siguin requerits per la Conselleria competent en matèria de medi ambient en aquells procediments promoguts per l'administració o particulars que afecten el Parc Natural.

Equip de divulgació i educació ambiental

Format per un guia, que s'encarrega de les tasques relacionades amb l'ús públic i la divulgació dels valors del Parc natural, així com l'educació ambiental.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Equip de conservació i manteniment:

Integrat per un capatàs i tres peons que s'encarreguen dels treballs de conservació de l'espai natural i el manteniment de les infraestructures.

1.6. Composició de la Junta Rectora

El conseller competent en matèria de medi ambient, en la seua condició de president nat de la Junta Rectora.

El president de la Junta Rectora, anomenat pel Consell de la Generalitat a proposta del conseller competent en matèria de medi ambient.

El responsable de dinamització del Parc Natural, que actua com a secretari.

Un representant de cada una de les conselleries:

Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient;

Conselleria d'Economia, Indústria, Turisme i Ocupació;

Conselleria d'Agricultura, Pesca, Alimentació i Aigua;

Conselleria d'Hisenda i Administració Pública

Un representant de la Diputació Provincial de Castelló.

Un representant per cada un dels Ajuntaments: Villahermosa del Río, Vistabella del Maestrat i Xodos.

Un representant del grup d'acció local Associació Palancia-Mijares, designat lliurement per esta entitat, pel termini que esta última establisca.

Un representant del grup d'acció local Associació per al Desenrotllament Integral dels Ports-Maestrat (PORTMADER), designat lliurement per esta entitat, pel termini que esta última establisca.

Un representant de la Fundació Penyagolosa, designat lliurement per esta entitat, pel termini que esta última establisca.

Un representant de l'Associació de Veïns d'El Carbó, designat lliurement per esta entitat, pel termini que esta última establisca.

Un representant de la Federació d'Associacions de Veïns de la Comunitat Valenciana, designat lliurement per esta entitat, pel termini que esta última establisca.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Un representant de l'associació Amics del Penyagolosa, triat lliurement per esta entitat, pel termini que esta última establisca.

Un representant de la Federació d'Esports de Muntanya i Escalada de la Comunitat Valenciana, triat lliurement per la dita entitat, pel termini que esta última establisca.

Un representant de les associacions excursionistes que exerceixen activitats en la zona, amb caràcter rotatori biennal, triat lliurement per les dites entitats de comú acord entre elles.

Un representant de la Universitat Jaume I, designat per la dita entitat acadèmica.

Dos representants de les associacions conservacionistes que exerceixen activitats en la zona, amb caràcter rotatori biennal, triat per les dites entitats de comú acord entre elles.

Un representant, amb caràcter rotatori biennal, de les societats de caçadors dels municipis del Parc Natural, triat per les dites societats de comú acord entre elles.

Dos representants dels propietaris privats de terrenys en el Parc natural, amb caràcter rotatori biennal, triat pels mateixos de comú acord entre ells.

Un representant de l'Associació Valenciana d'Agricultors, triat per esta entitat.

Un representant de la Unió de Llauradors i Ramaders de la Comunitat Valenciana, designat per la dita entitat.

Dos representants de les organitzacions sindicals més representatives en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, triats per les dites entitats.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Objectius

Dins del marc normatiu i d'ordenació establert en el Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals del massís de Penyagolosa, l'any 2015 el règim de protecció aplicat al Parc natural i les actuacions dutes a terme en ell han perseguit el compliment dels següents objectius generals:

- Protegir i conservar el patrimoni cultural associat als valors ambientals i paisatgístics, amb especial atenció als elements historico-artístics, arquitectònics i etnològics i, en general, a aquells trets, estructures o béns que resulten del poblament humà en els últims segles.
- Corregir i minimitzar els impactes que l'activitat humana ha pogut ocasionar sobre els recursos naturals, paisatgístics i culturals.
- Promoure mesures directes per a la conservació, regeneració, millora, difusió i valorció dels elements i conjunts d'interès natural i cultural.
- Fomentar i coordinar programes d'actuació en matèria d'ús públic i privat dels recursos naturals i culturals, incloent-hi l'estudi, l'aprofitament sostenible, la investigació, l'ensenyança i el gaudi ordenat dels mateixos.
- Potenciar i regular l'ús públic del medi, el qual compta amb una notable tradició en el massís de Penyagolosa, sent objecte d'atenció especial la recreació ordenada en la naturalesa, el senderisme, l'escalada clàssica, l'escalada esportiva, les carreres de muntanya i el turisme rural en les seues diverses modalitats.
- Facilitar i fomentar la participació de municipis, propietaris, usuaris i col·lectius socioeconòmics en la gestió de l'espai protegit i en el disseny d'estratègies d'actuació específiques.
- Promoure la coordinació i la concurrència d'iniciatives entre l'administració autonòmica, les corporacions locals i la iniciativa privada en les matèries relatives a la gestió del Parc.
- Suport a la població i corporacions locals en la seua relació amb l'administració i en el seu funcionament en l'exercici d'activitats no pròpies amb la conservació, però si compatibles amb els projectes d'ordenació.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Conservació

Este programa té com a objectiu mantenir i/o recuperar l'estat de conservació de les espècies, els seus hàbitats i ecosistemes.

En ell participen l'equip de gestió i la brigada de manteniment del Parc, recolzats per la brigada de biodiversitat. També participen el Servei de Biodiversitat de la Conselleria de Medi Ambient i professors de les distintes universitats de la Comunitat Valenciana.

A més, responent al criteri de preservar no sols el patrimoni natural, sinó també l'històric i cultural, es realitzen distints treballs per a la conservació d'altres elements patrimonials de l'àmbit del Parc, com a fonts, construccions de pedra seca, construccions tradicionals, etc.

3.1. Conservació de flora

3.1.1 Treballs de sanitat forestal en la Xarxa MUFFET (mostreig fitosanitari i forestal d'ecosistemes tipus).

Les muntanyes mediterrànies es caracteritzen per una gran diversitat biològica. Les dures condicions en què vegeten els boscos valencians (escassetat de precipitacions, sequera estival, sòls pobres, etc.), fa que de vegades estos es troben en situacions límit respecte a la seua estació i al seu òptim fitoclimàtic, per la qual cosa poden ser més susceptibles de desestabilització per certes amenaces. Estes poden provenir, entre altres, d'insectes, fongs o plantes superiors. Quan les poblacions d'estos organismes excedixen

determinats límits, poden posar en perill a les comunitats arbrades de les quals depenen, amenaçant l'ecosistema i causant pèrdues. Des d'esta perspectiva, apareixen com a elements essencials de l'ecosistema forestal els arbres, el clima i l'entomofauna; les interrelacions entres estos elements són susceptibles de ser estudiades per mitjà de la Xarxa MUFFET. La xarxa es compona de 15 estacions per al

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

seguiment de la Sanitat Forestal i l'Ecologia dels ecosistemes més representatius de la Comunitat Valenciana.

Els resultats de la Campanya de Prospecció 2015 per al Parc Natural de Penyagolosa mostren que la situació fitosanitària de l'àmbit d'aplicació del PORN del Parc Natural de Penyagolosa quant a la categoria de diagnòstic Processionària del pi no és del tot favorable, havent-se detectat 1.959,78 ha amb Grau 3. En tot cas, malgrat que la situació ha empitjorat respecte a 2014, entra dins de la normalitat.

La categoria Perforador del pi va oferir resultats més desfavorables respecte a la Campanya de Prospecció Fitosanitària de 2014, amb nombre més gran de baixes en l'arbrat.

En la categoria altres insectes, únicament es va detectar l'eruga peluda (*Lymantria dispar*) en una massa, sense que els nivells d'infestació del defoliador de les quercínies foren preocupants.

Respecte a les malalties i fisiopaties, cal destacar l'estesa presència del vesc (*Viscum album*), que continua augmentant els seus nivells de presència, apareixent en 55 de les 75 masses prospectades dins de l'àmbit d'aplicació del PORN.

En relació a la problemàtica dels perforadors de pi, van continuar els treballs de control en matèria de sanitat forestal dins de l'àmbit d'aplicació del PORN del P.N. de Penyagolosa. Estos treballs van suposar l'abatiment de 354 pins i la col·locació de 3 trampes per a la captura massiva de *Tomicus destruens/Tomicus piniperda*, a la tardor de 2015.

Col·locació de 397 trampes G per a processionària

Tractament de 9 masses amb canó nebulitzador per a processionària.

Tractament de dues masses amb motxilla per a processionària.

3.1.2 Recollida de vesc per a la promoció del Parc en el pregó de la Magdalena.

Des de fa uns anys, la brigada del Parc arreplega plantes de vesc dels pins afectats per a regalar durant fires i esdeveniments públics com a planta ornamental.

L'objectiu de la recol·lecta és el de controlar la població d'esta planta paràsita del pi alhora que s'obsequia als participants d'estos esdeveniments amb una planta carregada de significat simbòlic i que és molt apreciada en determinades dates de l'any.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Durant l'any 2015 es van arrebregar 75 kg de mates de vesc que es van repartir en el pregó de la Magdalena en el qual va participar l'ajuntament de Vistabella del Maestrat.

3.1.4.- Censos d'espècies del Catàleg Valencià d'Espècies de Flora Amenaçada (CVEFA)

S'anota el llistat d'espècies del CVEFA que s'han censat en el Parc i entorn segons allò que s'ha acordat en reunió mantinguda en el Servei de Vida Silvestre. En el cas de les espècies cua de cavall de Moore (*Equisetum hyemale*) i càrex digitat (*Carex digitata*), es va realitzar una prospecció amb personal adscrit al Servei de Vida Silvestre però no es va localitzar cap exemplar.

Espècie	Cens
<i>Erodium celtibericum</i> (gerani del Penyagolosa)	1.936 (Pic Penyagolosa)
<i>Equisetum hyemale</i> (cua de cavall de Moore)	0 (Mas de Surdo)
	0 (Barranc del Mançanar)
<i>Carex digitata</i> (càrex digitat)	0 (Bc Forcall)

En 2015, el Servei de Vida Silvestre va acordar fer una caracterització de teixos en algunes poblacions seleccionades de la Comunitat Valenciana per a contrastar la possible evolució dels exemplars. A continuació s'anoten les poblacions de teixos caracteritzades en les que va col·laborar la brigada de RN2000:

ESPÈCIE	POBLACIÓ	NÚM. D'EXEMPLARS CARACTERITZATS
<i>Taxus baccata</i> (teix)	Bc Atzevar	219
<i>Taxus baccata</i> (teix)	Bc Pegunta	216
<i>Taxus baccata</i> (teix)	Bc Mas Roig	117

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

<i>Taxus baccata</i> (teix)	Bc Teixera	156
<i>Taxus baccata</i> (teix)	Bc Molí de l'Astor	3

3.1.5. Tala i poda d'arbres

A fi d'evitar conflictes amb la possible caiguda de pins afectats pel vesc o altres causes naturals (vent, neu, etc) en la microreserva del Barranc de la Pegunta, s'han talat, trossejat i apilat exemplars de pi roig (*P. sylvestris*).

Microreserva	Espècie	Motiu	Total
Barranc de la Pegunta	<i>Pinus sylvestris</i>	Afectat per vesc o per vendavals	56 exemplars (17 m ³)
Barranc de la Pegunta	<i>Pinus nigra</i>	Afectat per vesc o per vendavals	27 exemplars (13 m ³)

Per la seua banda la brigada de treball del Parc Natural ha procedit per este mateix motiu a la tala d'un total de 188 exemplars de pi roig (*Pinus sylvestris*).

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

3.1.6- Plantació d'espècies de flora

Durant l'any d'execució de la proposta, la brigada de Xarxa Natura 2000 ha procedit a la plantació de les següents espècies, produïdes en el CIEF, en la microreserva del Parc Natural Penyagolosa:

ESPÈCIE	ZONA	QUANTITAT
<i>Tilia platyphyllos</i> (til·ler)	mrf Bc Pegunta	9
<i>Ilex aquifolium</i> (grèvol)	mrf Bc Pegunta	2
<i>Acer granatense</i> (auró)	mrf Bc Pegunta	5

Per la seua banda la brigada del Parc va procedir al manteniment i plantació de les següents espècies d'arbres:

Espècie	NÚM. de plantes
<i>Acer monspessulanum</i> (auró negre)	100
<i>Quercus pirinenca</i> (roure reboll)	50
<i>Sorbus sp.</i> (serveres)	10
<i>Malus sp.</i> (pomera)	5
<i>Ilex aquifolium</i> (grèvol)	50

3.2. Conservació de fauna

3.2.1. Actuacions de reforç i seguiment de poblacions de caranc de riu autòcton (*Austropotamobius pallipes*) en el Parc Natural de Penyagolosa.

El Parc Natural de Penyagolosa col·labora des de l'any 2009 amb l'equip de seguiment de fauna amenaçada del Servei de Vida Silvestre en el projecte de realització de seguiments i creació de noves poblacions del caranc de riu autòcton (*Austropotamobius pallipes*), espècie inclosa en el catàleg valencià de fauna amenaçada com a espècie en perill d'extinció, segons el Decret 32/2004.

L'objectiu és recuperar en la mesura que siga possible l'àrea de distribució originària de l'espècie, seguint una metodologia (cerca d'enclavaments adequats, assajos de supervivència, alliberaments). Els treballs relacionats amb esta matèria realitzats en el Parc Natural durant l'any 2015 es detallen a continuació:

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

LLOC	TREBALL
Font Tilde	Solta d'exemplars d' <i>Austropotamobius pallipes</i>

En pròxims anys es continuaran realitzant seguiments periòdics per a verificar l'establiment de les mateixes i el grau de reproducció.

3.3. Conservació d'hàbitats

3.3.1 Eliminació de plantes al·lòctones

Seguint les directrius de l'Ordre de 10 de setembre de 2007, de la Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient, i la publicació del posterior Decret 213/2009, de 20 de novembre, pel qual s'aproven mesures per al control d'espècies exòtiques invasores a la Comunitat Valenciana i en el que s'inclouen mesures encaminades a evitar la comercialització d'estes i la seua introducció en el medi natural, la brigada de manteniment del Parc Natural de Penyagolosa i la brigada de biodiversitat de la Conselleria, desenrotllen de forma periòdica actuacions d'eliminació de plantes al·lòctones invasores en distintes zones del Parc Natural.

Els objectius estan encaminats a previndre la introducció i proliferació de les espècies al·lòctones invasores, amb l'eliminació d'estes i repoblar en les zones tractades amb vegetació autòctona, restaurant així els hàbitats afectats.

En 2015, la brigada de manteniment del Parc va continuar en la contornada del centre d'interpretació amb l'eliminació de peus de xiprer (*Cupressus arizonica*).

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Per la seua banda la brigada de biodiversitat també va realitzar treballs d'eradicació de robínia (*Robinia pseudoacacia*) al voltant del viver i pista d'ascens a la Banyadera, retirant 60kg de rebrots.

Tant la brigada de Biodiversitat com el personal del Parc Natural de Penyagolosa, controlen periòdicament les zones del Parc on ja s'ha actuat i hi ha poblacions emergents, per a detectar nous exemplars o espècies invasores, comunicant-ho al Servei de Vida Silvestre de la Conselleria.

3.3.2. Adequació d'hàbitats aquàtics

El treball de neteja de les fonts s'ha realitzat al llarg dels anys pels habitants de la zona de manera regular. Hui en dia, a causa del despoblament de les zones rurals s'han anat abandonat estos treballs. És a causa d'esta falta de manteniment que moltes fonts estan en continu deteriorament, amb el consegüent risc de desaparició de l'hàbitat que creen al seu voltant.

Des de la declaració del Parc, es va prendre la determinació, de recuperar i protegir estos recursos. La brigada de manteniment del Parc Natural de Penyagolosa, és la que s'ocupa de realitzar esta labor que tradicionalment feien els habitants de la zona, contribuint no sols a garantir el manteniment de la qualitat de les aigües i del seu cabal per a ús de persones, sinó també per a conservar els hàbitats de la fauna salvatge, afavorint la protecció del patrimoni rural, cultural i etnològic del nostre entorn.

Les actuacions dutes a terme per part de la brigada del Parc han sigut: arreglar construccions adjacents a fonts i pous com a basses, abeuradors i murs de maçoneria, desembosse i neteja de canalitzacions, eliminació de la vegetació de l'entorn i adequació d'accessos i vies d'eixida per a amfibis i fauna salvatge.

Durant 2015 s'han realitzat estes actuacions en les principals fonts del Parc Natural i contornada

- Fuente de l'Espino: Neteja dels abeuradors.
- Font Coberta: Neteja dels abeuradors.
- Abeuradors de Sant Joan de Penyagolosa: Neteja dels abeuradors.
- Neteja de la bassa enfront del viver del Parc Natural.
- Neteja de la bassa de l'arborètum.

Per la seua banda la brigada de biodiversitat també ha condicionat basses i abeuradors per a millorar la qualitat dels ecosistemes aquàtics. En 2015, les actuacions dutes a terme per la dita brigada han sigut les següents:

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

LLOC	TREBALL
Bassa Celades (Vistabella)	Condicionament, restaurar 7 m ³ de mur de maçoneria
Bassa Cambreta I (Vistabella)	Condicionament, netejar bassa
Bassa Corralissa (Vistabella)	Condicionament, desbrossament de 12 m ² d'esbarzers (<i>R. ulmifolius</i>) i argelages (<i>U. parviflorus</i>)
Bassa Mas de Boiro (Vistabella)	Condicionament, desbrossament de 5 m ² de <i>R. ulmifolius</i> i retirada de pedres
Bassa Mas de Rosca (Vistabella)	Condicionament, neteja del canal d'abastiment i col·locar pedres superiors del mur
Bassa Mas Planillàs (Vistabella)	Condicionament, Desbrossament d'1 m ² de <i>R. ulmifolius</i> i retirar pedres
Bassa Mas Rosca (Vistabella)	Manteniment

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

3.3.3. Adequació d'hàbitats per a rates penades

Durant 2015 es continua amb la revisió de les caixes per a rata penada per a determinar el seu estat i habitabilitat en diversos punts del Parc i el seu entorn.

Pla de vigilància d'incendis forestals

Al juny de 2011 es va obrir un nou període en la gestió de la prevenció d'incendis forestals de la Comunitat Valenciana, amb l'aprovació del Decret 5/2011, de 21 de juny, del president de la Generalitat, pel qual es determinaven les conselleries en què s'organitza l'administració de la Generalitat, i assigna a la Conselleria de Governació les competències en matèria de prevenció i extinció d'incendis.

El 24 de juny, per Decret 75/2011 del Consell, s'establix l'estructura orgànica bàsica de la Presidència i de les conselleries de la Generalitat, i en l'article 28.b atribueix a La Direcció General de Prevenció, Extinció d'Incendis i Emergències les funcions de direcció i gestió de les polítiques de la Generalitat en matèria de prevenció i extinció d'incendis, gestió d'emergència, informació i conscienciació ciutadana en matèria de prevenció d'incendis.

D'altra banda, pel Decret 114/2011, de 2 de setembre, del Consell, s'aprova el Reglament Orgànic i Funcional de la Conselleria de Governació, i disposa, en l'article 1, que a este departament li correspon exercir, entre altres competències, les relatives a prevenció i a extinció d'incendis. A continuació, l'article 9 del referit Decret 114/2011, precisa l'àmbit de les dites competències que són assumides per la Direcció General de Prevenció, Extinció d'Incendis i Emergències.

A més dels mitjans de les distintes conselleries, Diputació, corporacions locals i organismes estatals que participen en el Pla de Vigilància Preventiva a la Comunitat Valenciana, en funció dels distintes períodes

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

de l'any i els diferents períodes d'alerta meteorològica, els mitjans assignats a la zona PORN del Parc Natural de Penyagolosa durant la campanya de 2015 van ser els següents:

4.1.1 Mitjans de vigilància mòbil

Els mitjans mòbils assignats a la zona PORN del Parc Natural de Penyagolosa durant la campanya de 2015 van ser els següents:

Unitats de prevenció d'incendis forestals. Funcions: informació de l'ús del foc als usuaris i vigilància del territori.

C-201: unitat de prevenció ordinària.

C-204: unitat de prevenció ordinària.

C-702: unitat motoritzada.

Brigades rurals d'emergència. Funcions: Vigilància i extinció d'incendis forestals.

Dues brigades durant tot l'any situades als termes municipals de Vistabella del Maestrat i Villahermosa del Río.

4.1.2 Mitjans de vigilància fixos

- *Observatoris.* Funcions: detecció d'incendis i servir d'enllaç en la xarxa de comunicacions.

Durant tot l'any: Lloma Bernat (Xodos).

d'abril a octubre: Pic Penyagolosa (Xodos).

4.2 Incendis forestals en la zona del Pla de Prevenció del massís de Penyagolosa en 2015

Durant l'any 2015 no s'han produït incendis en l'àmbit del Parc Natural.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Programa de comunicació i divulgació

Amb este programa el Parc Natural de Penyagolosa pretén oferir una informació comprensible, objectiva i actualitzada de l'espai natural amb l'objectiu de promoure accions sostenibles i actituds respectuoses amb el medi.

5.1 Activitats de promoció i divulgació

En este apartat s'exposen les diferents activitats oferides pel Parc per a la promoció , divulgació i gaudi dels valors ambientals i culturals del Parc Natural de Penyagolosa.

Campanya de difusió del patrimoni històric i artístic: l'art rupestre de Penyagolosa, els petroglifs

24 de gener de 2015

Amb esta iniciativa es va donar a conèixer als visitants el passat de Penyagolosa a través de les talles realitzades en l'antiguitat sobre les pedres d'esta muntanya sagrada. Una excursió pel llegat dels nostres avantpassats que ens va permetre descobrir els seus costums i creences.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Descripció: L'activitat va consistir en la visita guiada al petròglif de la Beltrana.

Participants: 22

Jornades de la tòfona 2015

Vistabella del Maestrat, 28 de febrer i 1 de març de 2015

El Parc Natural de Penyagolosa va col·laborar amb l'ajuntament de Vistabella del Maestrat elaborant un cartell divulgatiu per a les jornades sobre truficultura que es van organitzar en el municipi. Diverses van ser les activitats que es van realitzar durant la jornada com a conferències entorn del tema de la tubercultura (cultura de la tòfona) i el seu cultiu, tallers de gastronomia o l'exhibició de gossos tofoners.

El Parc Natural va participar en la convocatòria d'un concurs fotogràfic en relació amb les jornades en col·laboració amb la cooperativa Biopenyagolosa, acreditada amb la Marca Parcs Naturals.

Participants: 300

IV cens popular del lliri de neu

7 de març de 2015

El *Galanthus nivalis* o lliri de neu és una planta única a les nostres terres. Només uns quants exemplars sobreviuen atrinxerats en els racons més humits i ombrius de Penyagolosa. Ací es troba al límit de la seua supervivència, és per això que anualment es porta a terme un cens de la seua població per a determinar l'estat en què es troba .

Per a dur a terme este cens sol·licitem la col·laboració de la ciutadania sensible a la conservació del nostre patrimoni natural. És pel que invitem a tot el món a participar en el IV cens popular del lliri de neu.

Un total d'11 participants procedents de les províncies de València i Castelló, van assistir a la xerrada informativa que va tindre lloc en la sala d'audiovisuals del centre d'interpretació i a la posterior eixida de camp. Es va fer un únic grup que va realitzar una ruta al llarg del Barranc de la Pegunta, la Font de la Cambreta i el Barranc de la Teixera per a realitzar el recompte de les flors del lliri de neu al Penyagolosa.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Participants: 11

Resultats del cens:

Lloc	20/03/2010	19/03/2011	30/03/2012	07/03/2015
Barranc de la Pegunta	298	429		194
<i>Nou dipòsit de la Pegunta</i>	70	125		124
<i>Font de la Pegunta</i>	228	304		70
Font de la Cambreta	3.850	2.700		6.370
Barranc de la Teixera	8.711	5.725		2.771
<i>Part baixa del barranc</i>	2.300	1.775		372
<i>Part alta del barranc</i>	2.128	2.445		2.399
<i>Marge esquerre sup. del barranc</i>	4.283	1.505		
TOTAL d'exemplars	12.859	8.854	4.514	9.335

Campanya Pasqua als Parcs Naturals:

L'art rupestre de Penyagolosa, els petròglifs

4 i 11 d'abril de 2015

Després de l'èxit de la primera convocatòria a la visita al petròglif de la Beltrana al gener i la sol·licitud de repetició de l'activitat per part d'alguns usuaris, es va decidir realitzar-la novament en els dies de Pasqua ampliant en esta ocasió també la visita als petròglifs de la Cambreta. Amb esta iniciativa es va donar a conèixer als visitants el passat de Penyagolosa a través de les talles realitzades en l'antiguitat sobre les pedres d'esta muntanya sagrada. Una excursió pel llegat dels nostres avantpassats que ens va permetre descobrir els seus costums i creences.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Descripció: Les activitats van consistir en les visites guiades als petroglifs de la Beltrana el dia 4 d'abril i als petroglifs de la Cambreta el dia 11 d'abril.

Participants: 30

A la lluna de Penyagolosa

5 d'abril de 2015

Enguany es va decidir continuar amb la realització de l'activitat "a la lluna de Penyagolosa" d'ascensió nocturna al pic tan cridanera i amb tantíssima acceptació que podria estar realitzant-se una cada mes i sempre s'omplirien les places. L'activitat nocturna permet al visitant, amb l'ajuda del guia, conèixer aspectes habitualment desconeguts de la fauna nocturna del Parc així com apreciar i valorar els aspectes relacionats amb la contaminació lumínica i com a afecta negativament el medi natural on ens trobem.

Descripció: Ascensió nocturna guiada al pic de Penyagolosa i observació llunar.

Participants: 25

L'activitat d'ascensió nocturna al pic Penyagolosa té una grandíssima acceptació, lamentablement s'ha de limitar les places a causa de la dificultat i perill que comporta guiar a un grup de persones massa nombrós en una activitat nocturna fins al cim de Penyagolosa.

Les migracions per Penyagolosa: secrets i dificultats

19 d'abril de 2015

Després de la Setmana Santa, i en ple període de migracions d'aus en Penyagolosa, es va realitzar una activitat relacionada amb estes migracions en què es pretenia donar a conèixer en què consistixen i les dificultats que es troben les aus al llarg dels seus viatges intercontinentals. L'activitat la va realitzar la companya de SEO/BirdLife, Anna Valentin en col·laboració amb el guia del Parc Natural.

Descripció: L'activitat va estar orientada a grups familiars i va consistir en la projecció d'un vídeo sobre la migració i les seues dificultats acompanyat d'una xarrada informativa. Després de la posada en escena, els participants, van poder xalar d'un joc en família en què cada participant tenia un rol propi i

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

que li introduïa en aspectes concrets relacionats amb la migració de les aus (caça, tempestats, alimentació, aigua, incendis...)

Participants: 26

Dia europeu dels Parcs: els usos tradicionals del bosc

10 de maig de 2015

Enguany, per a celebrar el dia europeu dels Parcs realitzem una ruta guiada pel Barranc de la Pegunta. En la visita guiada es va realçar la importància dels Parcs Naturals com afavoridors de l'economia dels pobles on s'ubiquen. Durant la ruta, els visitants, van poder conèixer amb detall els diferents usos tradicionals dels boscos de Penyagolosa

Participants: 52

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

III Acampada en família... ¡vine a divertir-te amb nosaltres!

Campament social, en col·laboració amb el Centre Excursionista de Castelló

20 i 21 de juny de 2015

Després de la bona experiència d'anys anteriors,enguany es va tornar a programar l'acampada en família amb la col·laboració del Centre Excursionista de Castelló. L'objectiu del campament social per a famílies es recuperar el caràcter muntanyenc de Penyagolosa revivint les acampades socials organitzades per nombrosos grups excursionistes durant dècades. Durant els dos dies de l'acampada es va complir àmpliament l'objectiu inicial. Per a l'organització i exercici de l'activitat va ser indispensable la col·laboració i molt bona disposició del Centre Excursionista de Castelló que va realitzar un gran esforç perquè les activitats programades pogueren dur-se a terme amb èxit. La valoració d'esta activitat per part dels participants és excepcional i prova d'això és que molts dels participants ja ho havien sigut en edicions anteriors.

Participants: 120

Programa:

DISSABTE:

9.00h – 11,30h Recepció i instal·lació de tendes

11,30 – 14.00h → Excursió a la Font de l'Espino pel GR7

14.00h – 16.00h → Menjar.

16.00h – 20.00h → Activitats: joc de pistes SEO, taller d'elaboració d'arcs i fletxes i tir.

20.00h– 22,30h → Sopar

22,30h – 23,30 → Astronomia/ Jocs nocturns de sons i llums

DIUMENGE:

Desdejuni

10:00h – 14:00h → Excursions al Barranc de la Pregunta i al Mas de IEs Mallades

14:00h – 15:00h → Menjar

15:00h – 16:00h → Recollida de tendes

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Campanya d'estiu als Parcs 2015:

Els cels de Penyagolosa, la meteorologia de muntanya

11 de juny de 2015

Des de l'antiguitat, el ser humà hi ha tractat de desvetllar els misteris del cel. La pluja, la neu, el vent, el sol són elements que modelen i influïxen les nostres vides. La previsió dels fenòmens atmosfèrics suposa un avanç de gran importància en les zones de muntanya, on els efectes d'estos es fan notar amb major rigor condicionant la vida dels seus habitants.

El dia 11 de juliol, vam conèixer un poc més sobre el nostre clima d'alta muntanya de la mà del meteoròleg Joan Carles Fortea, que ens va presentar el seu llibre i ens va acompanyar durant tot el dia en les activitats següents:

12:00h en l'edifici l'antiga presó de Vistabella:

Presentació del llibre "*no dispareu al meteoròleg*" de Vicent Gómez, Victòria Roselló i Joan Carles Fortea

17:30h al Centre d'interpretació del Parc:

Excursió a l'antic pluviòmetre de Marcén

23:00h en les Eres de Troia de Vistabella:

Observació astronòmica de constel·lacions

Participants: 98

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

A la fresca: Sopar de cabasset i posterior observació de l'espectacular lluna de Penyagolosa amb telescopi

25 de juny de 2015

Arribat l'estiu i amb ell els intensos dies de calor, és el moment de buscar les hores on el sol està més davall i gaudir de la frescor que ens acosta a la nit. És el moment de reunir-nos amb els amics junt amb un improvisat sopar i xalar de les espectaculars nits de Penyagolosa.

El 25 de juliol invitem als visitants del Parc a vindre a gaudir del seu sopar en família i amb els amics mentre esperem que aparega la lluna per a poder observar-la fil per randa a través del telescopi. Vam poder observar els mars, oceans, muntanyes i cràters de la superfície lunar gràcies a un cel lliure de contaminació lumínica.

Participants: 32

Pujada nocturna a Penyagolosa

1 d'agost i 26 de setembre de 2015

Quan la llum de la lluna plena inunda les nits en Penyagolosa, passejar pels seus boscos es convertix en una sensació única, però, sens dubte, l'experiència més fascinant és pujar al cim d'este gegant de

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

pedra. Des de dalt la Lluna pareix més prop i el paisatge esguitat de xicotetes llums revela una visió totalment desconeguda de les nostres terres.

Els passats dies 1 d'agost i 26 de setembre aprofitem la llum de la lluna plena per a pujar fins al cim de Penyagolosa i fruitar amb tots els nostres sentits d'esta experiència única.

Participants: 27

Penyagolosa a la fresca, passejos i jocs en família

22 d'agost de 2015

L'estiu és temps de passejos pel bosc entre l'aroma dels pins i el so de les xitxarres, de gaudir del berenar a l'ombra dels arbres i de jocs junt amb la font en arribar la vesprada, és el temps de les vacances.

El dia 22 d'agost convidem a tot el món a gaudir d'una vesprada en família. Vam fer una excursió fins a la font de l'Espino i allí ens relaxem tombats en l'herba mentre els més menuts jugaven divertint-se i xalant de la meravellosa naturalesa que els rodejava.

Participants: 31

A un pas del cel, ascensió a Penyagolosa, el Gegant de pedra castellanenc

5 de setembre de 2015

En este món hi ha muntanyes que passen sense pena ni glòria i muntanyes que atrauen i atrapen el muntanyenc des de la seua primera ascensió. Muntanyes que quan les deixes arrere te'n vas amb la sensació d'una relació que no acaba més que començar, de què hi haurà un abans i un després.

Penyagolosa és la Muntanya dels castellanencs. Amb els seus 1814m, és la cima senyera del nostre territori i la que ha forjat durant anys generacions senceres de muntanyencs que senten les muntanyes com quelcom viu en els seus cors.

El dia 5 de setembre un grup de 18 persones van vindre a conèixer la Muntanya sagrada dels castellanencs, a gaudir dels seus boscos i paisatge, i van començar una relació que serà... per sempre.

Participants: 18

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Campanya tardor als Parcs 2015:

Els colors de la tardor: excursions al Rebollar i al Barranc Obscur

10 i 11 d'octubre de 2015

La tardor és, sense cap dubte, l'estació més atractiva per a visitar Penyagolosa. Els cels nets i clars, les diferents tonalitats dels fulls dels arbres i els múltiples colors de les acabades d'eixir bolets fan de Penyagolosa eixe bosc màgic dels nostres contes d'infància.

Descripció de l'activitat: rutes guiades per la Rebolleda i el Barranc Obscur per a apreciar les notes de la tardor en els nostres boscos.

Participants: 45

Jornades micològiques 2015

Vistabella del Maestrat, 16, 17 i 18 d'octubre 2015

Enguany les jornades micològiques de Vistabella del Maestrat es van organitzar en col·laboració molt estreta entre el Parc Natural de Penyagolosa i l'Ajuntament de Vistabella. El programa de les jornades va ser el següent:

Divendres 16 d'octubre 2015

08.30 h Eixida guiada per Mª Antònia Agut de reconeixement de bolets al Parc Natural de

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Penyagolosa. Inscripció prèvia obligatòria

14.30 h Menjar al rostidor l'Alforí

16.30 h Muntatge de l'exposició micològica a l'edifici de l'antiga presó.

Dissabte 17 d'octubre 2015

10.30 h Inauguració de l'exposició micològica.

11.00 h Xerrada "Els bolets en el context de la dieta Mediterrània" a càrrec de la Professora Dra. Victòria Valls Bellés (Àrea de Fisiologia, Aparell Digestiu i Nutrició, Facultat de Ciències de la Salut, Universitat Jaume I).

18.00 h. Obertura de l'exposició de bolets i degustació de tapes variades a càrrec de la Cooperativa Biopenyagolosa.

18.30h. Tast de vins del celler de Vicent Flores a l'edifici polifuncional Antiga Presó.

Domingo 18 d'octubre 2015

11.00 h. Obertura de parades i degustació de tapes de bolets a càrrec de la Cooperativa Biopenyagolosa.

11.30h. Inauguració del mercat ambulant de bolets a càrrec de la Rondalla de Vistabella.

12.00 h. Tallers infantils.

15.00 h. Clausura de les Jornades.

Participants: 172

Campanya de solidaritat en els Parcs Naturals 2015:

Pujada solidària a Penyagolosa

5 de desembre de 2015

Durant el mes de desembre es va dur a terme una campanya comuna de solidaritat en la xarxa de Parcs de la Comunitat Valenciana. En cada Parc es va treballar amb associacions de caràcter altruista i solidari que desenrotllaren les seues accions en l'àmbit geogràfic del Parc. En el cas de Penyagolosa, la nostra campanya es va encaminar a l'ajuda al grup de Càritas de Vistabella del Maestrat. És una associació de recent creació que té com a objectiu l'ajuda a les famílies més desfavorides en la població.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

El dia 5 de desembre, coincidint amb el Dia Internacional de les Muntanyes, es va realitzar una activitat guiada d'ascensió a Penyagolosa en la que els participants aportaven una voluntat econòmica que es va donar en la seua totalitat a Càritas Vistabella.

Participants: 55

Recolida d'aliments en el Parc

Novembre i desembre de 2015

També durant els mesos de novembre i desembre es va instal·lar un punt d'arreglègà d'aliments en el centre d'interpretació del Parc destinat a Càritas Vistabella.

5.2 Pàgina web del Parc Natural de Penyagolosa

<http://parquesnaturales.gva.es>

Durant tot l'any es va treballar en el manteniment i actualització de la pàgina web del Parc Natural de Penyagolosa, a través de la qual els ciutadans poden informar-se d'una manera clara i senzilla sobre les característiques i activitats del nostre espai natural. En estes visites a la web, els usuaris s'interessen per les activitats programades que s'anuncien en el tauler d'anuncis de la web, per la història del Parc Natural o per la seua flora i fauna, però sens dubte l'enllaç més visitat ha sigut el que correspon al punt: *"Planifica la teua visita"*. Açò ens indica que la major part dels usuaris de la nostra web són visitants del Parc que demanden informació actualitzada de l'espai natural per a organitzar la seua eixida a Penyagolosa, conèixer els accessos al Parc, les seues rutes i sendes, l'horari d'atenció al públic en el centre d'interpretació i informació relacionada amb les àrees recreatives. El portal web també posa a disposició de l'usuari un canal on poder realitzar consultes respecte a algun tema concret o dubte en referència a l'espai natural. A través de l'enllaç *"bústia de consultes"* els usuaris, enguany 2015, han realitzat diferents preguntes en referència als equipaments, zones d'acampada, les rutes o activitats guiades oferides des del Parc Natural. Des de l'oficina tècnica es gestiona la recepció de les consultes generades en la bústia i estes són contestades el més prompte possible.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

5.3 Programa d'educació ambiental

El programa d'educació ambiental que es porta a terme des del Parc Natural de Penyagolosa pretén a través dels seus projectes i activitats, dirigits tant als centres escolars com al públic en general, fomentar la responsabilitat de la població en relació amb el medi, utilitzant com a ferramenta l'educació ambiental. Conèixer, comprendre, prendre consciència i actuar, és la dinàmica que es pretén dur a terme amb este programa, ja que a través de l'educació ambiental promovem una nova relació de la població amb el seu entorn més pròxim.

Educació ambiental per als centres educatius: Visites escolars al Parc Natural de Penyagolosa

Curs 2015

Com cada curs escolar el Parc Natural de Penyagolosa posa en marxa el projecte d'educació ambiental dirigit als centres educatius. Durant tot el curs escolar s'ha dut a terme este projecte en el mateix espai natural, on s'establix un contacte directe entre els alumnes i el paisatge de Penyagolosa, el qual desperta un gran interès entre els més jòvens que ens visiten. Amb l'inici del curs escolar el guia, encarregat de dissenyar el projecte d'educació ambiental, va contactar amb els centres educatius, fent especial insistència en els de l'àmbit del Parc Natural i va difondre també a través de la web les activitats programades. Durant l'any 2015 un total de 420 alumnes van participar en el projecte d'educació ambiental, tots ells de diferents centres educatius i de distints nivells formatius. dels 420 alumnes que ens van visitar un 76% procedien de centres educatius de la província de Castelló, mentre que el 24% procedia de la província de València.

Entre les activitats realitzades amb els centres educatius destaca la realització d'excursions guiades a diferents punts d'interès del Parc.

Educació ambiental per a associacions

Curs 2015

A més de les visites escolars, està oberta la possibilitat que associacions i agrupacions de diferent índole participen del projecte educatiu del Parc a través d'eixides guiades per les principals rutes del Parc. Al llarg d'estes excursions guiades es remarca en els valors mediambientals i de conservació del Parc alhora que es realitza la labor d'interpretació del patrimoni natural de la zona. Un total de 193 persones van gaudir d'este programa en 2015

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Dia de l'arbre en l'aulari de Vistabella del CRA de Penyagolosa

15 d'abril de 2015

Com tots els anys, hem tornat a col·laborar amb l'aulari de Vistabella en la celebració del dia de l'arbre. Es van plantejar activitats diferenciades per a infantil i primària al llarg del dia fins a la vesprada, quan es va ajuntar tot el cole per a fer la plantació. Esta va ser la programació de les activitats:

Presentació del dia de l'arbre amb un repàs a edicions anteriors.

Audiovisual sobre els boscos i la relació dels arbres amb el medi que ens rodeja.

Joc de pistes per a primària en la ruta del Pinet, junt amb el poble.

Contes i taller de treballs manuals per a infantil.

Plantació d'aurons, pins, fajos, ginebres i grèvols en el passeig del cementeri de Vistabella.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Voluntariat mediambiental de l'Ajuntament de Vistabella de Maestrat

Octubre de 2015

Un any més, l'Ajuntament de Vistabella del Maestrat va aconseguir una subvenció per a la promoció d'un voluntariat mediambiental el mes d'octubre. En esta ocasió van ser quatre els voluntaris que van realitzar diferents labors en el terme.

Des del Parc Natural es va col·laborar amb l'Ajuntament per al disseny i realització de les diverses actuacions dutes a terme, la majoria d'elles en el mateix Parc Natural, que van consistir en:

- Revisió de l'estat de fonts, pous, basses i abeuradors.
- Disseny d'una ruta de la pedra seca en la contornada del poble.
- Arreplegada de fems, sobretot en les rutes del Parc després del festiu del 9 d'octubre.
- Neteja i georeferenciació de caixes niu.
- Col·laboració durant les activitats de les jornades micològiques.
- Revisió de l'estat de determinades pistes forestals.
- Plantació d'aurons en el Rodesnar.
- Cens de fleixos del Parc Natural.

5.4 Programa d'interpretació del patrimoni

El Parc Natural de Penyagolosa amb el programa interpretació del patrimoni pretén transmetre al visitant d'una manera amena, clara i entretinguda els valors naturals i culturals, però també utilitzant la interpretació com un mitjà de gestió per a promoure un comportament d'acord amb la conservació de l'espai natural.

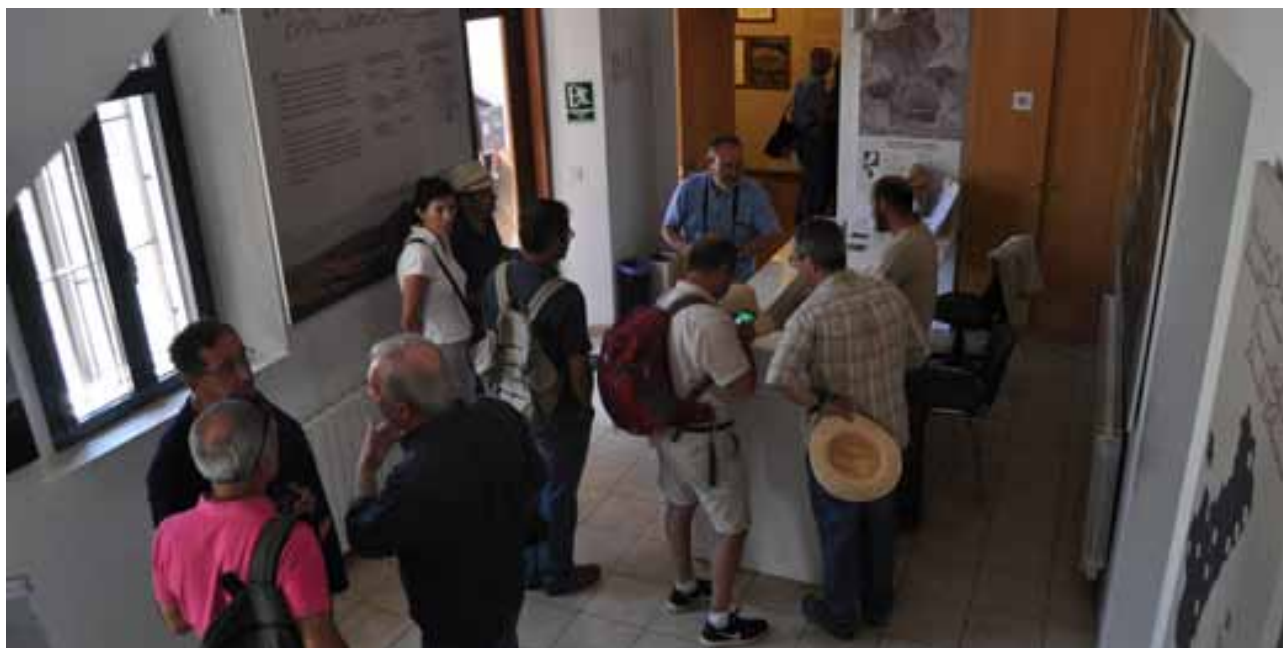
Visites guiades al centre d'interpretació "La Casa Forestal"

Tot l'any 2015

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Enguany el Parc Natural ha continuat oferint el projecte de visites guiades al centre d'interpretació "La Casa Forestal", ja que considerem que és un recurs interessant per a difondre entre la població local i els visitants en general de l'espai natural. Amb estes visites guiades, que els grups han de concertar prèviament, el guia del Parc Natural introduïx al visitant en les tradicions i els costums dels habitants de Penyagolosa per a explicar a través d'elles la seua pròpia història. Conèixer com es vivia en les masies, que relació s'establia entre ells i els pobles del voltant o quins recursos havien d'aprofitar de les muntanyes de Penyagolosa, són alguns dels aspectes que es plantegen en esta exposició que té un caràcter més etnogràfic. El centre d'interpretació també acull una sala d'audiovisuals, on a través d'una projecció s'acosta al visitant a la gran biodiversitat de Penyagolosa, prenent com a fil conductor els seus valors naturals.

Este projecte pretén dinamitzar el centre d'interpretació amb grups que enguany ens han visitat majoritàriament de la província de Castelló, tant d'adults com grups més jòvens que ens han visitat durant les vacances, siga de campaments o d'escoles d'estiu.

5.5 Programa d'atenció al públic general

Com es realitza des de l'obertura del centre d'interpretació, el Parc manté obert el centre setmanalment per a informar físicament, via telefònica o online als visitants que acudixen a la recerca d'informació. Durant l'any 2015 es van atendre en el centre 4.659 persones en horari de 10h a 14h de dimarts a dissabte. Oferint informació específica de rutes, allotjaments i normativa del Parc.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

5.6 Programa de gestió i ordenació de l'ús públic.

Durant l'any 2015 s'han desenrotllat les següents actuacions destinades a l'ordenació de l'ús públic en l'àmbit del Parc Natural.

Ordenació de l'àrea d'acampada del Planàs.

S'han realitzat noves actuacions en l'àrea d'acampada del Planàs, que presentava una greu problemàtica per l'ús intensiu d'acampada, que implicava un excés d'usuaris amb el consegüent impacte sobre l'entorn i els riscos per a la seguretat dels mateixos usuaris de la zona davant d'una situació d'incendi forestal.

En coordinació amb l'administració competent en prevenció d'incendis forestals es va procedir a avaluar la seguretat de l'àrea d'acampada del Planes, adoptant-se, conseqüència de tal avaluació, les mesures següents:

-Limitació i control del nombre màxim d'usuaris.

-Clausura amb obra d'un dels paellers per no reunir condicions de seguretat.

-Construcció d'una via d'evacuació en la zona oest de l'àrea d'acampada per a facilitar l'evacuació en cas d'incendi. Esta via va requerir la construcció d'un gual per a travessar el barranc que transcorre per la zona. S'ha procedit així mateix a una senyalització adequada de la mateixa. Esta via d'evacuació està tancada amb cadena i només es permet el seu ús en cas de necessitat. El gual va ser construït per la brigada de treball del Parc Natural i ha mostrat la seua utilitat i eficàcia fins al moment, així com una bona estabilitat davant de les revingudes pel barranc.

Cal indicar que s'ha aconseguit amb estes mesures l'ordenació de l'ús públic en l'àrea considerada, registrant-se densitats d'usuaris molt menors que en altres anys, millorant en gran manera la seguretat i reduint els impactes derivats de l'excés d'usuaris, com els sorolls produïts per grups generadors i producció de fems i altres residus.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Ordenació del tràfic durant la celebració dels Peregrins de les Useres i la "Marató i Mitja".

D'altra banda indicar que s'ha millorat significativament la problemàtica derivada de l'accés de vehicles a la zona del Parc Natural amb motiu de les romeries (Peregrins Useres) i competicions esportives (Marató i mitja).

En estes dates es produïx l'accés de gran nombre de vehicles a la zona, col·lapsant els accessos i generant problemes de seguretat, així com impactes en la vegetació.

Aprofitant la construcció de la via alternativa d'evacuació del Planàs, s'utilitza esta per a ordenar la circulació de vehicles en sentit antihorari, la qual cosa permet optimitzar l'ús del Planàs com a aparcament i evitar embussos en la pista d'accés.

Ordenació i adequació de l'entorn del centre de visitants i Ermitori de Sant Joan.

S'ha procedit per la brigada de treball del Parc Natural a l'adequació i millora de l'entorn del centre de visitants i l'ermitori de Sant Joan. S'ha procedit a realitzar les actuacions següents:

-Tractament de la vegetació en la zona de l'arborètum i de l'entorn de l'ermitori, en el que s'han realitzat les actuacions següents:

-Eliminació de la vegetació morta

-Recollida de fems i runes

-Desbrossament de la vegetació herbàcia i ruderal en la zona de l'arborètum i entorn de la passarel·la de fusta que constituïx la ruta del Parc.

-Poda i eliminació de parts mortes dels rosers silvestres i esbarzers.

-Aclarida i poda dels exemplars d'om procedents de rebrot existent en la zona, eliminant els exemplars morts.

-Manteniment i reparació de la passarel·la de fusta que comunica l'aparcament de la zona del viver amb el centre de visitants.

-Instal·lació de baranes de fusta en la zona de l'esplanada de l'ermitori de Sant Joan.

-Actuacions per a millora de la seguretat de la pista d'accés a l'ermitori i centre de visitants, millorant la visibilitat de la mateixa mitjançant podes d'arbratge i senyalitzant amb pivots els passos sobre els barrancs per a evitar caigudes.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Reparació i condicionament de la Senda d'accés al Pic del Penyagolosa

La brigada de treballs del Parc ha procedit igual que anys anteriors a la neteja i reparació de la senda que dóna accés a la cima del Penyagolosa. Esta senda suporta un intens ús per part dels excursionistes, sobretot en època de setmana santa i estival, trobant-se per això molt deteriorada, amb alt nivell d'erosió en alguns trams.

Respecte d'això indicar que s'han realitzat estudis previs per a un possible projecte de condicionament de la senda, amb l'objectiu de minimitzar els impactes sobre el medi natural derivats de l'ús intensiu de la mateixa. Val a dir que a hores d'ara s'ha desestimat el projecte.

Reparació i condicionament del Camí dels Peregrins de les Useres.

Com en anys anteriors, la brigada del Parc ha procedit a la reparació i condicionament del Camí dels Peregrins de les Useres, de la qual cal recordar que té la consideració de Monument Natural. Es va procedir al condicionament del ferm, la reparació de murets i talussos així com a altres actuacions puntuals dirigides a garantir que la celebració d'este ancestral pelegrinatge es desenrotllara amb normalitat.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Integració socioeconòmica

Marca Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana

Al març de 2011 es va publicar el Decret 26/2011, de 18 de març, del Consell, sobre el règim jurídic i el procediment de concessió de la llicència d'ús de la Marca Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana, convertint-se la marca en una ferramenta de dinamització orientada a aquelles empreses ubicades en l'àrea d'influència dels Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana.

Forma part de l'essència de la marca, l'estimulació de l'activitat econòmica de l'àrea d'influència dels Parcs, aprofitant l'oportunitat de les activitats connexes i complementàries, i tractant de generar sinergies entre les dites activitats: produccions primàries, productes agrícoles i ramaders, productes artesans, serveis d'allotjament i restauració, turisme actiu, educació ambiental i interpretació del patrimoni.

En el Parc Natural de Penyagolosa s'han certificat fins a la data un total de set empreses, quatre relacionades amb productes naturals i tres relacionades amb el turisme rural.

En la categoria de producte natural es troben la Cooperativa Biopenyagolosa de Vistabella del Maestrat i el celler Barranco Magro, Embotits Flor, i piscifactoria de Villahermosa del Río en esta última localitat, les quals trauen al mercat els seus productes més característics amb este segell de qualitat.

La *Cooperativa Biopenyagolosa* aposta per la creïlla (pataca) tardana de secà, cultivada de manera tradicional als peus del Penyagolosa i aconseguint en estes terres un producte totalment ecològic i d'excel·lent qualitat.

El celler *Barranco Magro*, també certificada amb la Marca Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana, ofereix el seu vi Barranco Magro, d'autor i amb 12 mesos en bóta de roure francès, un vi que s'obté de vinyes plantades a mà en els vessants del Penyagolosa, en el terme municipal de Villahermosa del Río.

Embotits Flor ofereix el seu pernil ibèric procedent de porcs «Ibèric Flor» nascuts i criats a Villahermosa del Río als peus del Penyagolosa, amb una alimentació natural basada en pastures, alfals, pinsos naturals (de soja, ordi, blat, segó i oli d'oliva o soja) i bellota dels carrascars ubicats en les mateixes instal·lacions. Els pernils són curats en assecadors naturals durant un temps mínim de 24 mesos, la qual cosa li conferix al producte una qualitat superior.

La piscifactoria de *Villahermosa del Río* té com a objectiu la reproducció de la truita comuna autòctona, amb la finalitat de reforçar el manteniment de vida d'esta espècie, que pobla el riu Villahermosa. L'aigua del riu Villahermosa té les característiques apropiades per al desenrotllament de

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

la truita comuna autòctona, per això, per mitjà d'un procés de reproducció natural i una investigació d'aproximadament 4 anys, s'ha aconseguit desenrotllar el cicle de producció, que assegura la no extinció d'esta espècie i una possible comercialització.

En la categoria de turisme rural, ofereixen els seus productes les marques Cases rurals Penyagolosa, Itinerantur, Persenda i des de 2015 també Viunatura

Les *Cases rurals Penyagolosa* és un complex turístic d'allotjament format per quatre vivendes: tres apartaments rurals, Garbi, Gregal i Xaloc, i una casa rural L'Arc de Polo. Totes d'ús no compartit. Situatedes en el nucli urbà del municipi de Vistabella del Maestrazgo.

Itinerantur ofereix rutes per tota la província de Castelló i en totes elles les persones que els acompanyen gaudixen, observen, assaborixen i senten l'espai que se'ls invita a descobrir. Les rutes interpretatives solen ser circulars, eixint de i arribant a un punt concret i accessible.

Persenda és una empresa de turisme actiu que permet gaudir al màxim del Parc Natural del Penyagolosa amb activitats de muntanya i naturalesa realitzades en l'àmbit del Parc i contornada.

Viunatura és una cooperativa de turisme actiu i esports d'aventura formada per un grup de professionals que ofereixen activitats en el medi natural que utilitzen per a mostrar la immensa diversitat natural, geològica i històrica de les comarques l'interior de Castelló.

Destacar de les distintes accions que es realitzen des de l'àmbit de la marca, com la "IV entrega de plaques de compromís a les empreses certificades", la "IV mostra de productes de la marca", celebrada en la ciutat de València, i que va tindre una repercussió molt important, ja no tant en la venda per a les empreses participants, com en la consolidació d'imatge de marca associada a la qualitat i al compromís amb el medi ambient.

Memòria de gestió del Parc Natural de Penyagolosa

Inversions realitzades en 2015 *

TIPUS D'ACTUACIÓ	DETALL	PRESSUPOST	TOTALS
BRIGADA BIODIVERSITAT	Treballs de conservació de fauna i flora	29.845,00 €	29.845,00 €
EQUIP D'EDUCACIÓ AMBIENTAL	Activitats d'informació i divulgació dels valors del PN	55.822,28 €	85.667,28 €
BRIGADA DEL PARC NATURAL	Treballs de conservació i reparació de sendes, camins, instal·lacions, masses boscoses; plantacions; adequació d'itineraris, punts d'aigua, constr. de pedra, etc.	100.260,82 €	100.260,82 €
			215.773,10 €

* **Nota:** no s'inclouen les inversions d'altres serveis, ni les computables a la Direcció Territorial de Castelló, com les inversions en matèria de: prevenció d'incendis, tractaments fitosanitaris contra plagues, Senda Verda (àrea d'acampada, àrees recreatives), grans reparacions en pistes forestals, etc.